

MARKTWERKING

‘Geen marktwerking meer in de zorg.’ Die uitspraak horen we steeds vaker, vooral tijdens de verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer begin dit jaar. We zijn het neoliberalisme zat, we willen een grotere rol voor de overheid.



Maar wat zeggen we dan eigenlijk? Willen we dat alle fysiotherapeuten, diëtisten et cetera in dienst van een overheidsorganisatie komen; willen we dat alle medisch specialisten in loondienst gaan; willen we het systeem van de zorgverzekeraars veranderen? Als we niet definiëren wat we met ‘marktwerking’ bedoelen, dan is het een dooddoener. Het doodt letterlijk de discussie, het debat en het denken. Het vraagstuk van de kwaliteit van zorg en de financiering daarvan nu en op de langere termijn, is veel complexer dan we willen aannemen. Alleen al in de

ouderenzorg is de opgave groot. In 2029¹ is een op de vier Nederlanders ouder dan 65 jaar. Het aantal mensen met dementie en andere ouderdomskwalen neemt enorm toe. Deze ontwikkeling vraagt samenwerking tussen partijen. Tussen zorgaanbieders en ICT bedrijven voor slimme toepassingen en domoticaconcepten, tussen zorgaanbieders, gemeenten en woningbouwcorporaties om te kunnen investeren in buurtgerichte oplossingen en senior friendly communities. Dit betekent steeds meer samenwerking in de keten, in regionale verbanden, dwars door sectoren en in publiek-private arrangementen.

Welk belang dient de uitspraak dat we ‘geen marktwerking meer in de zorg’ willen? We gebruiken woorden zonder ons af te vragen welke betekenis we eraan toekennen. Alasdair MacIntyre² stelt dat onze

taal (van moraliteit) in een situatie van ‘ernstige wanorde’ verkeert. Hij refereert daarbij aan het voorbeeld dat de mens woorden gebruikt als ‘kracht’, ‘veld’ en dergelijke, zonder de exacte betekenis van deze begrippen te kennen, aangezien de praktijk en de theorieën waaraan ze hun betekenis ontlene vaak niet meer gekend worden. Het gevaar is dat we langs elkaar heen spreken en er geen sprake is van werkelijke ontmoeting en ontwikkeling van kennis en inzicht.

Misschien maken we ons schuldig aan ‘denkluigheid’. We zijn de hele dag met ons hoofd bezig, maar doordenken we wel goed de essentie en de complexiteit van een vraagstuk? Hier helpt ons het beoefenen van de deugdethiek: begrijpen we wat we te doen hebben in de situatie waarin we geplaatst zijn, en waarin we invloed hebben? Zien we onder ogen wat er werkelijk aan de hand is? En hebben we de moed om daarnaar te handelen?³

Dit vraagt een open en onderzoekende houding. Door het stellen van de juiste vragen kan er een nieuw inzicht ontstaan. Dat is de maatschappelijke opgave waar we allemaal – bestuur én toezicht - voor staan: werkenderweg de toekomst vormgeven. De marktwerking voorbij. Daarbij kunnen we geen dooddoeners gebruiken.

Noten

1. Loek Winter en Joep van der Velden, *Het veranderend zorglandschap*, Bohn, Stafleu en van Loghum, Houten 2020.
2. Alasdair MacIntyre, *After Virtue*, Published August 30th 1984 by University of Notre Dame Press (first published September 28th 1982).
3. Jos Kessels e.a., *Vrije ruimte praktijkboek, filosoferen in organisaties*, Boom, juni 2008.

Marianne Luyer is kerndocent en moderator bij Avicenna, Academie voor Leiderschap, lid van het netwerk The Midfield en adviseur bij het Nationaal Register.